

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An mutus possit esse Curator? Et an surdo, & muto Curator dari debeat,
& maxime si sint surdus, & mutus à Nativitate? Ex p. 5. tr. 6. res. 35.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

TRACTATUS NONVS, DE MUTIS, SURDIS, ET COECIS.

RESOLVTIO PRIMA.

*An surdi, & caeci priuentur iure eligendi?
Et an mutus possit signis, & nutibus ad Emphyteusim
nominare?* Ex part. 5. tr. 6. Ref. 13.

§. 1. **M**utos non esse eligibiles ad Prælaturam, vt & caecos, infra patebit. Sed difficultas est, an surdi & caeci sint priuari iure eligendi alios: Et ad hoc dubium respondet doctus & amicissimus Siglimumundus à Bonacina in tract. de elect. part. 2. cap. 4. dub. 89. n. 1. vbi sic ait: Carterum hi omnes non priuantur iure eligendi, cum liberè reuera consentire possent, solum videntur caeci & surdi tutiori conscientia acturi, si renuenciat eidemmet voci actiuae, cum ipsi videantur facillimè decipi posse. Sic ille.

2. Notandum est tamen hic obiter posse mutum signis & nutibus ad emphyteusim nominare. Ita ex Peyra docet Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 3. tit. 18. c. 4. n. 143.

RESOL. II.

An surdi, & caeci possint abesse choro, & lucrari distributiones quotidianas? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 14.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sanchez in opuscul. tom. 1. lib. 2. c. 2. dub. 6. n. 7. asserens cecitatem, & surditatem non esse sufficientem morbum, vt Canonicus deficiens choro lucratur distributiones quia adesse choro non nocet huic morbo, & sua praesentia chorus authorizatur. Ita ille, qui citat Nauarrum.

2. Sed affirmatiuae sententiae ego haec cum Moneata de distributione h. part. 2. g. 6. n. 16. ex l. 1. C. qui morbo se excus. lib. 10. vbi qui vtriusque oculi aciem amisit, leuamen sentit munerum personalium, eorum nimirum, quae corporis sunt implenda, vt ibid. gloss. explicat. Et ita hanc sententiam docet etiam Cenedus in 99. canon. g. 1. n. 13. & Barbosa de canon. cap. 21. n. 30. vbi testatur quòd sacra Congregatio Concilij sub die 20. Iulij 1629. censuit Canonicum, qui lumen oculorum amisit, & propterea Missas, & diuina Officia celebrare non potest, distributiones quotidianas, & cetera emolumenta lucrari, perinde ac si diuinis interesset, & antea in eadem sub die 11. Augusti 1618. fuerat resolutum prouisum de Canoniatu, si capta possessione lumine orbetur, & non possit promoueri ad Ordinem requisitum, reputari praesentem, quoad fructus, sed non teneri assistere in choro.

RESOL. III.

*An caecus possit esse iudex, & dignitatem obtinere?
Idem dicendum est de surdo & mutuo.
Et docetur mutum & surdum non posse esse arbitrum.* Ex part. 5. tr. 6. Ref. 36.

Tom. V. III.

§. 1. **C**oecum posse esse iudicem & dignitatem retinere, patet ex l. 6. ff. vbi quis agere, vel conueniri, & l. 1. ff. de postulan. in §. eolum sibi. Quamuis autem caecus pro alio postulare non possit, tamen & Senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur. Et l. 8. C. de Decurionibus lib. 10. licet gloss. ibi limitet quando amborum oculorum caecus esset, & de surdo & mutuo facit d. 1. ff. de postulan. & l. 7. ff. de decurionibus, & multa dicit Hizzarellus in dec. 26. cui adde Dominicum Tallonem in Pragmat. de Antifano ver. 14. obseru. 2. n. 2. & Megalium var. resol. tom. 2. resol. 183. num. 9. vbi adducit l. c. de iudicis.

2. Non desinam tamen hic adnotare Molinam de Inst. 10. §. tract. 5. disp. 39. n. 1. docere mutum & surdum non posse esse arbitrum.

Quoad hoc in tom. 1. l. 1. lege doctrinam tot. 6. & 7.

RESOL. IV.

An surdus, & caecus possint munus Aduocationis exercere?

Et an si mutus scripto consulat, peccet?

Et quid, si esset in causa propria? Ex part. 5. tractat. 6. Ref. 27.

§. 1. **S**urdum omnino, mutum, & caecum vtroque Sorbatum oculo non posse munus aduocationis exercere, nisi esset in causa propria, ex Vigilio tenet Tallon. in pragmat. de Antifano ver. 14. obseru. 2. n. 2. & docet Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 7. dub. 2. n. 1. qui etiam dub. 4. docet, quòd si mutus scripto consulat, non peccat, neque venialiter, diuimodo iuris peritiam, vel negotiorum experientiam habeat.

RESOL. V.

An mutus possit esse curator?

Et an surdo, & mutuo curatorem dari debeatur, & maxime si sint surdus, & mutus à natiuitate? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 35.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Gratianus in dispensat. tom. 1. cap. 447. n. 8. vbi sic ait: Non videtur auctorari curator praesens & tacens, cum requiratur quòd expresse loquatur, vt notat gloss. in l. 3. C. de auctor. tut. vbi Bart. n. 1. dicit esse veriore opinionem, quicquid alij male sentiant. si enim non esset opus, vt curator loqueretur, etiam mutus posset esse curator, & auctorari, quòd tamen non est verum, l. 1. in fin. ff. de tutel. tm. C. qui morbo se excus. siue simus in tutore testamentario, siue in datiuo & legitimo, l. pen. ad fin. ff. de legi. tut. gloss. in d. 1. in fin. in ver. non potest, ff. de tutel. Ita ille, cui adde Gurtierrez de tutel. part. 1. c. 7. n. 4. & idem Doctores communiter asserunt requiri loquelam in-curatore & tutore, neque sufficere praesentiam, vt docet Dynus in c. qui tacet, de reg. iur. in 6. & tantum abest, quòd mutus possit esse curator, vt potius ipse curatorem habere debeat: & idem Gizzarellus dec. 26.

R

dec. 26.

decis. 26. num. 2. ex Bart. docet, surdo & muto curato-
rem dari debere, & maxime si sit surdus & mutus à
natiuitate, quod etiam docuit Spino, in speculo Testam.
gloss. 9. rubrica. n. 1.

RESOL. VI.

An mutus, surdus & cæcus possit succedere in feudo?
Et an mutus & surdus possit succedere in Maioratu, licet
in iurisdictione consistat, dum tamen perfecte intelligat
per signa exteriora?
Et notatur, quod casus, quod mutus à natiuitate non
possit succedere in feudo, debentur tamen ei ex di-
cto feudo alimenta, quibus possit sustentari, pro qui-
bus non tenetur aliquo modo seruire. Ex part. 5. tit. 6.
Ref. 21.

§. 1. Licet aliàs mutus & surdus non succedat in
feudo tamen obseruat Spino in speculo testa-
menti. gloss. 9. rubrica. numer. 4. Quòd si seruitium
quod domino præstat, sit tale, quòd à quolibet sa-
pienter mente & intellectu possit præstari, succedit in ta-
li feudo, tenet Gregor. Lopez d. 6. idem in l. 2. tit.
15. part. 2. Hinc fit posse mutum & surdum succedere
in maioratu, licet in iurisdictione consistat, dum
tamen perfecte intelligat per signa exteriora, tenet
Molina lib. 1. de primogeniis, Hispan. cap. 13. num. 40.
Sed circa præsentem quæstionem vide Rosenthal de
feudis, cap. 4. conclus. 8. num. 1. & cap. 8. concl. 8. nu-
mer. 10. cum nostro Intrigliolo de feudis, cent. 2. art. 1.
à num. 554. s. que ad num. 577. vbi late pertractat hanc
materiam.

2. Nota tamen quòd in casu, quo mutus à natiuitate
non potest succedere in feudo, debentur ei tamen ex
dicto feudo alimenta, quibus possit sustentari, pro qui-
bus non tenetur aliquo modo seruire. Sed hæc om-
nia procedunt in feudo recto, nam in improprio mu-
tus indistincte succedit, vt notat Meno. huius vol. 1.
conf. 65. n. 14. & alij.

RESOL. VII.

An mutus, surdus, & cæcus possint esse Fideiussores? Ex
part. 5. tit. 6. Ref. 29.

§. 1. Ad hunc casum respondet Philippus Richter
tractat. de contractat. disputat. 8. thes. 1. fol.
mibi 102. vbi sic ait: Septima persona, quæ pro fide-
iussore adhiberi non potest, est mutus & surdus,
hocce non simpliciter accipi velim, sed illum, qui
verbis, lingua figuratis, & palam prolatis interroga-
re, verborum articulos integrare, & ad interrogatio-
nes congruè respondere nequit; hunc verò qui pla-
nè nihil audit, §. mutum. Insti. de inutil. stipulat. vbi
Anton. Richard. Vinnes numer. 7. §. item surdus, In-
stit. quibus non est permiss. facere testament. quorum
vtumque tamen in stipulatione requiri nouissimi iuris
est, l. 1. §. vltim. ff. de O. & A. l. 1. ff. de V. O. Gæd-
deus de contrab. stipul. cap. 2. conclus. 15. aliàs si quis
sine verbis stipulanti annuat, nec nulliter, nec natura-
liter obligatur, nec si ieiuniorum pro tali putatiua obli-
gatione à se datum relinquit obligatum, l. 1. §. si quis
ira, ff. de V. O. vbi Gottfriedus in lit. 7. pulchrè id
explicat Gæddeus d. conclus. 5. numer. 282. & 283.
Hodie, vt infra in hac ipsa litera demonstrabo, ius sti-
pulationum & fideiussionum quodammodo mutatum
est, & extensum, vt probabiliter dici posse arbitret
mutum & surdum scripturæ rectè posse obligari, quod
post Ioannem Ferrarium Montanum in comment. In-
stit. de inutil. stipul. etiam VVelsenbecio in §. item inu-

tilis, Insti. de inutil. stipul. & Heringio d. tract. de fide-
iuss. c. 7. n. 149. placuit, si modò per scripturam animam
declarare possint. Valentin. Franc. de fideiuss. c. 1. n. 4.
Hæc tamen tum vera esse statuo, si surdus spontè ad
talem fideiussionem deueniat, aliter se habet, si à No-
tario, vel quolibet alio fraudulenter ad fideiussendum
& scribendum inducatur. Alcatus in l. senium. n. 3. C.
de transact. Cæcum quod attinet, licet ille quoque
corporis vitio laboret, tamen quoniam ratione intel-
lectus, loquelæ, & auditionis ipsi nihil deficiat, adeo-
que ipsum fideiussere posse statuo, cognitum est enim
illorum intellectum aliquando in tantum se extende-
re, vt in artibus mechanicis, necnon in literis ad mi-
raculum & stuporem vsque excellant. Hering. de fide-
iuss. c. 7. n. 159. vbi pèrplura exempla referentem vide.
Hucvique Richter: cui adde Diadum de Mari in ad-
dition ad Gizzarellum dec. 26. n. 1. asserentes cæcum
non excludi à fideiussione, qui quidem de Marie ex Se-
bastiano Medices idem de illo asserit, quoad societate
tem contrahendam.

RESOL. VIII.

An mutus, surdus, & cæcus sint immunes à muneribus
publicis?
Et an monoculus, surdus, & balbutientes minime excu-
sentur à muneribus publicis?
Et quid si mutus, & surdus ex solo motu labiorum præci-
pian mentem loquentis? Ex p. 5. tit. 6. Ref. 33.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Nauarro tract. de
elect. fori. sect. 2. q. 8. nu. 10. vbi quia aliqua
notat circa mutos & surdos, ponam eius verba per ex-
tensum: sic itaque ait. In l. 1. C. qui morbo se excusant,
& ibi per Bartolum & Doctores, lumibibus capti, sur-
di & muti habent excusationem à muneribus, & sic
in vtroque membro debilitati: monoculi autem, sur-
dus, & cæteri his similes minime excusantur: facit
text. in l. honores, ff. de curat. vbi mutus & surdus si in
totum non audiunt, aut non loquuntur, ab oneribus
ciuilibus excusantur, & ibi per DD. at fecus in eo, qui
tardè loquitur, aut tardè audit, l. 2. §. minus audiens,
de vocatione muner. l. fin. ff. de leg. 1. & idem dicunt
DD. vt excusationem non habeat si mutus & surdus
ex solo motu labiorum percipiant mentem loquentis,
per doctrinam Bartol. in l. 1. in princip. ff. de verbor.
vbi gat. facit text. in l. mutum, ff. de aditio. edito,
vbi mutus dicitur, qui nullo modo potest loqui, non
autem qui potest loqui, sed grauitè & ponderose:
facit text. l. qui damnus, eodem titul. vbi minime di-
citur morbosus, qui vnicum oculum habet; quare iure
di, muti & cæci licet fideiussere non possint, tamen
id intelligitur de his, qui nihil profert vident, audiunt
& loquuntur. Alexand. cons. 12. lib. 1. Honded. consil.
37. volum. 1. at fecus in iis, qui male loquuntur &
exaudiunt, vt sunt balbutientes & surdus, Maur. in
tract. de fideiuss. cap. 10. titul. 1. sect. 8. & regula illa,
quòd surdus & mutus non faciunt testamentum, intel-
ligitur de surdo, qui omnino non audit, & de muto,
qui nihil eloqui potest, & non de illo, qui tardè lo-
quitur. Hucvique Nouatius. Cui addo Gizzarellum
dec. 26. n. 4. c. 29. per totum. vbi sic asserit: Cæpi veru-
que oculi luce carentes excusationem merentur à mu-
neribus publicis, & personalibus, ex l. 1. C. qui morbo
se excus. lib. 10. quem textum extendit ibi Ioannes de
Platea ad surdum & mutum. Sic ille. Et tandem circa
præsentem quæstionem ne deseras videre Syluestrum
v. Gabella 3. n. 5.

RESOL.